

HE 56/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain sekä
varhaiskasvatuslain 6 ja 60 §:n muuttamisesta

Kuulemistilaisuus 10.11.2023
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

Riikka Korkiamäki
sosiaalityön professori

”Hyvää jälkeä – Jälkihuolto siirtymänä ja aikuistumisen tukena uudistuvassa
palvelujärjestelmässä” -tutkimushankkeen johtaja

Tutkimustiedon tarve

- Lastensuojelun jälkihuollon ikäraja nousi 21 vuodesta 25 vuoteen vuonna 2020
 - Tutkimustietoa ei ole ikärajan noston vaikutuksista tai kattavasti siitä, miten 23–24-vuotiaat ovat kokeneet jälkihuollon.
- Tutkimustietoa on siitä, että valtaosa sijaishuoltotauustaisista nuorista hyötyy jälkihuollon palveluista, mutta
 - tutkimuksissa ei tyypillisesti ole eroteltu jälkihuollon vaikutuksia tai kokemuksia ikäryhmittäin.
- Jälkihuollon vaikutusten arviointi 23–24-vuotiaiden hyvinvointiin ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen edellyttää tutkittua tietoa.
 - **Muutos ikärajaan ei vaikuta perustellulta ilman ao. tiedon tuottamista.**
 - Tarvitaan tutkimusta
 - a) jälkihuollon kokemuksista ja vaikutuksista eri ikäryhmissä
 - b) nuorten yksilöllisistä poluista sijaishuollosta aikuisuuteen sekä yksilökohtaisesti nuorten hyvinvoinnista ja palvelujen tarpeesta, saatavuudesta, hyödyntämisestä ja vaikutuksista.

Kysymys ikärajoista: nuoruus ja aikuistuminen

- Ajatus elämäkulusta tarkkarajaisina perättäisinä vaiheina on vanhakantainen eikä päde nyky-yhteiskunnassa. Ihmisten elämä rakentuu ennemminkin sykleinä, joissa esimerkiksi aikuistumiseen tyypillisesti liitettyjä piirteitä (opiskelu ja valmistuminen, itsenäinen asuminen, vakiintunut työelämä, parisuhde ja perhe) saavutetaan eri aikoina ja eri tahtiin.
- Viimeaikainen kansainvälinen nuorisotutkimus paikantaa aikuisuuden alkamisen 28–35-vuoden ikään.
- Palvelun tarve ei yleensä ole suoraan yhteydessä nuoren ikään. Nuorten kyvyt ja mahdollisuudet ottaa vastaan palveluja tietyn ikäisenä vaihtelevat suuresti.
 - Lainsäädännön ja palvelujärjestelmän tulisi mahdollistaa tarpeen mukainen yksilöllinen vaihtelu palvelujen vastaanottamisessa.
 - **Myöhäisempi ikään perustuva takaraja palvelujen saamiselle (25 vuotta) tukee yksilöllisten palvelupolkujen suunnittelua ja ehkäisee niiden liian varhaisen katkeamisen riskiä.**

Yhdenvertaisuus

1. Sijoitettuna olleiden nuorten yhdenvertaisuus suhteessa muihin samanikäisiin nuoriin
 - Nuoret, jotka ovat olleet sijaishuollossa, tarvitsevat aikuistumiseen erityistä tukea taustaansa liittyvien riskitekijöiden ja useiden samanaikaisten muutosten (hallinnollinen, asuminen, työ/opiskelupaikka, palvelukontaktit, sosiaaliset suhteet) vuoksi.
 - Yhteiskuntamoraalin näkökulmasta on perusteltua, että yhteiskunta kantaa vastuun sijoittamiensa nuorten aikuistumisesta (tiedostaen, ettei nuoruus pääty ja aikuisuus ala tietyn ikäisenä).
2. Jälkihuoltoon oikeutettujen nuorten keskinäinen yhdenvertaisuus.
 - Tällä hetkellä aikuistuvien nuorten jälkihuoltopalvelut eivät ole valtakunnallisesti yhdenmukaisia hallinnollisesti eivätkä sisällöllisesti käytännön toteutuksen tasolla. Tämä asettaa jälkihuoltoon oikeutetut nuoret keskenään hyvin eriarvoiseen asemaan.
 - **Jälkihuoltopalvelujen järjestämisestä hyvinvointialueilla ja niiden käytännön toteuttamisesta on hyvä säätää tarkemmin huomioiden erityisesti palveluiden monialaisuus, ihmissuhteiden jatkuvuus ja rinnalla kulkeva tuki.**

Aikuistumisen tuen jatkuvuus ja monialaisuus (1)

- Nuorten ja ammattilaisten kokemana palvelujen toimivuus ja onnistuminen kiinnittyvät aina lopulta ihmissuhteisiin ja niiden sisältämään vuorovaikutukseen
 - **Jälkihuollon aikana ja sen päättyessä tulee varmistaa ammattilaisten aikaresurssit kutakin nuorta kohden, jotta tutustuminen ja luottamussuhde voivat rakentua.**
 - **Palvelurakenne tulee järjestää huomioiden pysyvän ammattilaiskontaktin mahdollisuus.**
 - **On varmistettava, että nuorella on sitoutunut, arjessa rinnalla kulkeva tukihenkilö, joka voi olla esimerkiksi läheinen, vapaaehtoinen tai ammatillinen tukihenkilö tai jälkihuollon ammattilainen.**
- Nuorten tilanteet ja se, miten he tilanteensa kokevat, ovat yksilöllisiä ja keskenään hyvin erilaisia: 1. peruspalveluilla pärjäävät nuoret, 2. erityistä tukea jollakin elämänalueella tarvitsevat nuoret, 3. monialaista ja erityistä tukea tarvitsevat nuoret
 - **Erilaiset nuorten ryhmät on tarpeen huomioida jälkihuollon palvelujen ja aikuistumisen tuen suunnittelussa. Palveluvalikko voi olla lähtökohtaisesti erilainen eri ryhmiin kuuluville nuorille, huomioiden kuitenkin yksilölliset erilaisuudet tämän karkean luokittelun sisällä.**

Aikuistumisen tuen jatkuvuus ja monialaisuus (2)

- Sijoituksen jälkeisessä elämässä oikeus jälkihuoltoon nivoutuu nuoren elämän muihin alueisiin: sijoitetutkin nuoret kokevat olevansa ensisijaisesti nuoria, joiden odotukset, toiveet ja tarpeet ovat pitkälle samoja kuin muiden nuorten.
- **Tutkimustulokset puoltavat ajatusta aiemmin esitetystä aikuistumisen tuen ohjelmasta sekä hallitusohjelmaan kirjatusta laaja-alaisesta toimenpideohjelmasta nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.**
- **Monialaiset aikuistumisen tuen konkretisointi huomioiden eri hallinnonalojen ja toimijoiden vastuut ja yhteistyön käytännöt.**
- Sijoitettuna olleiden nuorten kanssa työskentely vaatii erityisosaamista ja lastensuojelutaustan tuntemista, jota on sosiaalityön jälkihuollon toimijoilla.
- **Pirstaloituneessa palvelujärjestelmässä on varmistettava rinnalla kulkeva yksilöllinen tuki ja aikuissuhteen pysyvyys.**

Hyvää jälkeä – Jälkihuolto siirtymänä ja aikuistumisen tukena uudistuvassa palvelujärjestelmässä

HAE SIVUSTOLTA...

ETUSIVU

ESITTELY

TUTKIMUSRYHMÄ

JULKAISUT

TIEDONKERUU

AJANKOHTAISTA

BLOGI

MEDIASSA

YHTEYSTIEDOT

YHTEISTYÖTAHOT

IN ENGLISH

LOPPUSEMINAARI 17.11.2023

Hyvää jälkeä

Hankkeessa tarkastellaan jälkihuoltoa siirtymänä ja aikuistumisen tukena nuorten, ammattilaisten ja palvelujärjestelmän näkökulmasta.

<https://projects.tuni.fi/hyvaajalkea/>

riikka.korkiamaki@tuni.fi